

บทที่ V

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. การประเมินประสิทธิภาพของวิธีการระงับข้อพิพาท

ที่มีลักษณะบังคับ ในภาพรวม

ได้กล่าวมาแต่ต้นแล้วว่า การประเมินประสิทธิภาพตามวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มุ่งที่ความสามารถในการนำวิธีการระงับข้อพิพาทที่มีลักษณะบังคับไปใช้ให้เกิดผลในการระงับข้อพิพาท ว่าจะสามารถกระทำได้เพียงใด โดยวางแนวทางที่จะพิสูจน์ประสิทธิภาพจากความยืดหยุ่นของวิธีการ ข้อจำกัดและข้อยกเว้นให้เลือกว่าทั้งหมดนี้จะส่งผลต่อประสิทธิภาพของวิธีการระงับข้อพิพาทอย่างไร

เหตุที่ยกเอาความยืดหยุ่นของวิธีการมาพิจารณาก็เนื่องมาจากความเห็นว่ายิ่งระบบมีความยืดหยุ่นเท่าไร การยอมรับและการนำระบบวิธีการระงับข้อพิพาทที่มีลักษณะบังคับไปใช้ก็จะมีผลยิ่งขึ้นเท่านั้น ผลที่ตามมาก็คือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้รับการแก้ไข ซึ่งนั่นก็คือจุดหมายปลายทางของวิธีการ

ส่วนสาเหตุที่นำข้อจำกัดและข้อยกเว้นมาพิจารณา ก็เพื่อจะศึกษาว่าเมื่อระบบมีความยืดหยุ่นเพียงพอแล้ว การนำวิธีการระงับข้อพิพาทที่มีลักษณะบังคับไปใช้ภายใต้ข้อจำกัดและข้อยกเว้นบางประการ ยังคงได้ผลในการระงับข้อพิพาทหรือไม่ ถ้ายังสามารถกระทำได้ ก็เท่ากับว่าระบบเช่นว่านั้นมีประสิทธิภาพ แต่ถ้ากระทำไม่ได้ เช่นเป็นการจำกัดหรือยกเว้นข้อพิพาทที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้มาก จนวิธีการระงับข้อพิพาทไม่อาจนำไปใช้ให้บรรลุผลได้ ข้อจำกัดและข้อยกเว้นดังกล่าว ก็จะมีผลให้ประสิทธิภาพของระบบนั้นด้อยลง

การศึกษาวิจัยในส่วนต้นได้หยิบยกเอาจุดเด่นที่แสดงถึงความยืดหยุ่นของระบบวิธีการระงับข้อพิพาทในอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 มากล่าวถึง ซึ่งมีใช้การหยิบยกในทุกประเด็น เช่น ไม่ได้หยิบยกเรื่องของการใช้มาตรการชั่วคราว (มาตรา 290) เรื่องของการปล่อยเรือและลูกเรือโดยพลัน (มาตรา 292) หรือเรื่องของการหมดสิ้นวิธีการแก้ไขของท้องถิ่น (มาตรา 295)

มาพิจารณา เนื่องจากเห็นว่าเป็นเรื่องที่ปรากฏในธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศหรือปรากฏอยู่ในหลักกฎหมายระหว่างประเทศ แต่จะนำจุดเด่นที่แสดงถึงความยืดหยุ่นที่มีอยู่ในตัวอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 นั้นเอง มาพิจารณา

จากลักษณะกินความกว้างของอนุสัญญา ฯ ทำให้ได้พบหลักการสำคัญที่อยู่เบื้องหลังของภาค 15 การระงับข้อพิพาท คือ การส่งเสริมให้ฝ่ายต่าง ๆ ระงับข้อพิพาทระหว่างกันโดยสันติวิธีในทุกกรณี โดยไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการระงับข้อพิพาทที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา ฯ และการเคารพในอำนาจอธิปไตยและความยินยอมของรัฐภาคีด้วยการเปิดช่องให้สามารถตกลงกันเป็นอย่างอื่นได้เสมอ

หลักการที่ปรากฏข้างต้นพิจารณาได้ว่าเป็นทั้งลักษณะที่ดีและลักษณะด้อยไปพร้อม ๆ กัน ที่ว่าเป็นลักษณะที่ดีก็คือ จะทำให้รัฐต่าง ๆ พอใจที่จะเข้ามาเป็นภาคีอนุสัญญา ฯ เพราะการเข้าเป็นภาคีไม่มีผลทำให้อำนาจอธิปไตยของตนในการพิจารณาเลือกวิธีการระงับข้อพิพาทต้องเสียไป เพราะแม้อนุสัญญา ฯ จะบังคับอย่างไร ก็ยังมีช่องทางที่รัฐภาคีจะสามารถตกลงกันเพื่อออกนอกระบบวิธีการระงับข้อพิพาทได้เสมอ ส่วนลักษณะด้อยก็คือทำให้ระบบวิธีการระงับข้อพิพาทเช่นว่านี้ค่อนข้างจะซับซ้อนและยุ่งเหยิง และยังคงอาจจะมีปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาจากเขตอำนาจของ forum ที่จะพิจารณา ที่จะขัดแย้งกัน ปัญหาการไม่อาจตกลงกันได้ในวิธีดำเนินการต่าง ๆ แต่ถ้าเราจะพิจารณาว่าปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นเหล่านี้เป็นความจำเป็นที่จะต้องมี เพื่อให้การระงับข้อพิพาทระหว่างกันบรรลุผล ก็เป็นสิ่งที่ต้องยอมรับ

การเปิดกว้างสำหรับการเลือกวิธีการเพื่อการระงับข้อพิพาทที่มีลักษณะบังคับในอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 นับว่าเป็นลักษณะที่สำคัญมาก เพราะมีลักษณะ เป็นการไม่หักล้างและไม่บังคับรัฐภาคีให้ต้องยอมรับแต่เฉพาะวิธีการระงับข้อพิพาทที่มีลักษณะบังคับตามอนุสัญญา ฯ โดยรัฐภาคีสามารถจะเลือกดำเนินการด้วยวิธีต่าง ๆ ที่ตนมีพันธกรณีอยู่ตามความตกลงทั่วไป ความตกลงส่วนภูมิภาค หรือความตกลงทวีภาคี หรือจะตกลงกันในเวลาใด ๆ

เพื่อจะ เลือกการระงับข้อพิพาทระหว่างกันโดยสันติวิธีใด ๆ ก็ได้ แต่ถ้าจะยอมรับ บังคับตามอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ในตัวอนุสัญญาเองก็เปิดช่องให้มีการเลือก forum ที่จะพิจารณาคดีได้ ไม่ว่าจะเป็นศาลกฎหมายทะเลระหว่าง ประเทศ ซึ่งจัดตั้งขึ้นใหม่ตามอนุสัญญานี้ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ศาล อนุญาโตตุลาการตามภาคผนวก 7 และศาลอนุญาโตตุลาการพิเศษตามภาคผนวก 8 ของอนุสัญญา ๆ แล้วแต่จะได้อัดกลงกัน

ความยืดหยุ่นของระบบยังขยายต่อไปถึงการให้ใช้

ศาลอนุญาโตตุลาการเป็น forum สำหรับเขตอำนาจสำรอง (residuary jurisdiction) ในกรณีที่ว่าฝ่ายต่าง ๆ ได้ให้เขตอำนาจแก่ forum ที่แตกต่างกัน หรือไม่มีคาประกาศที่ถูกต้องในการให้เขตอำนาจกับ forum ใด หรือที่จริงแล้ว ฝ่ายใดในข้อพิพาทมิได้เลือกกระบวนการเพื่อการระงับข้อพิพาทใด ๆ ไว้ในชั้นแรก ก็จะต้องยอมรับศาลอนุญาโตตุลาการเป็น forum สำหรับการระงับข้อพิพาท การบัญญัติเช่นว่านี้มีผลเป็นการอุดช่องว่างและเป็นการแก้ปัญหาความขัดแย้งของการเลือก forum ไปพร้อม ๆ กัน ทำให้รัฐภาคีซึ่งเป็นฝ่ายในข้อพิพาทไม่อาจอ้าง ได้ว่าไม่มี forum ที่จะทำหน้าที่พิจารณา นอกจากนี้ยังสังเกตได้ว่าวิธีการระงับ ข้อพิพาทโดยศาลอนุญาโตตุลาการได้รับการเน้นเป็นพิเศษนอกเหนือไปจากการให้ มีเขตอำนาจข้างต้น กล่าวคือ บทบัญญัติต่าง ๆ ในภาคผนวก 7 ยังได้รับการ แก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน และยังมี การจัดตั้งอนุญาโตตุลาการพิเศษ ตามภาคผนวก 8 ให้มีหน้าที่โดยเฉพาะ ในการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประมง การคุ้มครองและการรักษาสัตว์น้ำในทะเล การวิจัยวิทยาศาสตร์ทางทะเล หรือการเดินทางเรือ รวมถึงมลภาวะจากเรือและการทิ้งเท อีกด้วย

การให้ใช้ศาลอนุญาโตตุลาการเป็น forum สำหรับ เขตอำนาจสำรอง (residuary jurisdiction) เห็นว่าเป็นวิธีการระงับ ข้อพิพาทที่รัฐภาคีต่าง ๆ พยายามยอมรับได้ ทั้งนี้มาจากเหตุผลที่ว่าวิธีการอนุญาโต ตุลาการได้รับการนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายทั้งที่เป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติของรัฐ นั้นเอง และในระดับระหว่างประเทศ อีกทั้งวิธีอนุญาโตตุลาการตามภาคผนวก 7

ของอนุสัญญาเองก็มีความยืดหยุ่นค่อนข้างสูง และเปิดช่องให้ฝ่ายต่าง ๆ ในข้อพิพาทสามารถตกลงกันเป็นอย่างอื่นทั้งในเรื่องของบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการ และในส่วนของวิธีพิจารณา

การให้ใช้วิธีการระงับข้อพิพาทที่มีลักษณะบังคับ ก็นับว่าเป็นการแสดงถึงความยืดหยุ่นของระบบวิธีการระงับข้อพิพาทอีกประการหนึ่ง เหตุที่กล่าวเช่นนี้ก็เนื่องมาจากวิธีการระงับข้อพิพาทที่มีลักษณะบังคับเป็นวิธีการเดียวที่ได้รับการยอมรับให้ใช้สำหรับการระงับข้อพิพาทที่สำคัญ ที่เกี่ยวกับการใช้สิทธิอธิปไตยหรือเขตอำนาจของรัฐ โดยรัฐต่าง ๆ ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เป็นการไม่ปล่อยให้ข้อพิพาทดังกล่าวต้องค้างไว้โดยไม่ได้รับการระงับ และโดยลักษณะของวิธีการเองก็มีความยืดหยุ่นเนื่องจากมีลักษณะบังคับเฉพาะวิธีดำเนินการแต่ไม่บังคับในเรื่องของคำวินิจฉัย กล่าวคือแม้รัฐที่เป็นฝ่ายในข้อพิพาทฝ่ายใดจะไม่เข้าร่วมในกระบวนการพิจารณา แต่การพิจารณาก็สามารถดำเนินการต่อไปได้ ส่วนผลของคำวินิจฉัยนั้นไม่ว่ารัฐที่เป็นฝ่ายในข้อพิพาทจะเข้าร่วมหรือไม่ ก็ไม่จำเป็นต้องผูกพัน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าวิธีการนี้จะไม่ส่งผลให้เกิดการระงับข้อพิพาทในตัวเอง แต่ก็มีส่วนช่วยทำให้ประเด็นที่พิพาทข้อเท็จจริง และข้อกฎหมายที่มี ได้รับความกระจ่างชัดขึ้น อันจะเป็นประโยชน์และนำไปสู่การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการอื่นได้ต่อไป

นอกจากนี้ระบบวิธีการระงับข้อพิพาทในอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ยังได้บัญญัติถึงข้อจำกัดและข้อยกเว้น ทั้งนี้ จากการตระหนักถึงความเป็นจริงที่ว่า ถ้าจะกำหนดให้ข้อพิพาททุกกรณีอยู่ภายใต้ดุลพินิจของรัฐที่จะนำเข้าสู่การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีดำเนินการภาคบังคับซึ่งมีการวินิจฉัยที่มีผลบังคับ หรือให้มีการนำข้อพิพาทที่เกิดขึ้นทุกกรณีเข้าสู่วิธีดำเนินการภาคบังคับซึ่งมีการวินิจฉัยที่มีผลบังคับ รัฐต่าง ๆ ก็ไม่ยอมรับระบบ และจะส่งผลต่อการไม่ยอมรับอนุสัญญาทั้งฉบับ ดังนั้น จึงมีการวางข้อจำกัดเขตอำนาจของรัฐในข้อพิพาทที่กระทบถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาคมโลกโดยส่วนรวม และกำหนดข้อยกเว้นเขตอำนาจศาลในส่วนของข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการใช้สิทธิอธิปไตยหรือเขตอำนาจของรัฐชายฝั่ง หรือที่เกี่ยวกับกิจการภายในของรัฐ จากกลไกการพิจารณาคดีระหว่างประเทศในลักษณะบังคับ

การกำหนดให้มีช้อยกเว้นให้เลือกสำหรับข้อพิพาท

สามารถพิจารณาได้เป็น 2 แนวทางด้วยกัน แนวทางแรก การให้มีช้อยกเว้นเป็นผลดีต่อระบบวิธีการระงับข้อพิพาทที่มีลักษณะบังคับ เพราะสอดคล้องกับความเป็นจริงที่ว่ารัฐทุกรัฐย่อมไม่ต้องการที่จะเข้าสู่การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีดำเนินการภาคบังคับ ซึ่งมีการวินิจฉัยที่มีผลบังคับในข้อพิพาททุกเรื่อง โดยเฉพาะข้อพิพาทที่มีผลกระทบต่อกิจการภายในของรัฐ ดังนั้นเมื่อมีบทบัญญัติที่อนุญาตให้รัฐสามารถวางช้อยกเว้นบางประการต่อข้อพิพาทที่ตนเห็นว่ามีควมสำคัญอย่างยิ่งต่อผลประโยชน์ของตน รัฐต่าง ๆ ก็ยินยอมที่จะเข้าเป็นภาคี ซึ่งจะส่งผลให้ข้อพิพาทต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้รับการระงับไปโดยเร็ว แต่ถ้าจะพิจารณากันในอีกประการหนึ่ง การกำหนดให้มีช้อยกเว้นจะเป็นผลเสียในแง่ที่ว่าข้อพิพาทในหลาย ๆ ประเภทที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้มากในอนาคต จะถูกกันออกจากระบบการระงับข้อพิพาท ทำให้การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการที่ลักษณะบังคับไม่เกิดผลเท่าที่ควร

ความยืดหยุ่นในประการอื่น ๆ ที่ได้ยกขึ้นมากล่าวได้แก่ เรื่องของการกำหนดให้ฝ่ายต่าง ๆ มีพันธกรณีในการแลกเปลี่ยนทัศนะ และ เรื่องของกระบวนการพิจารณาขั้นต้นที่ให้ศาลซึ่งเป็นผู้รับคำร้องในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทที่อยู่ภายใต้การใช้วิธีดำเนินการภาคบังคับซึ่งมีการวินิจฉัยที่มีผลบังคับจะต้องวินิจฉัยเสียก่อนว่า ข้อเรียกร้องนั้นมีลักษณะเป็นการใช้กระบวนการทางกฎหมายในทางที่ผิดหรือไม่ หรือตามมูลคดีแล้ว มีมูลฐานเพียงพอหรือไม่ ทั้ง 2 เรื่องนี้ นับว่าเป็นขั้นตอนที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อรัฐต่าง ๆ กล่าวคือ ในกรณีของพันธกรณีในการแลกเปลี่ยนทัศนะก็เป็นการค้าเนินการให้ฝ่ายต่าง ๆ ในข้อพิพาทได้มีการเจรจาระหว่างกันเสียก่อนที่จะดำเนินการต่อไป จึงส่งผลให้ทั้ง 2 ฝ่ายได้ช่วยกันบรรเทาความรุนแรงของข้อพิพาทได้ระดับหนึ่ง ส่วนเรื่องของกระบวนการพิจารณาขั้นต้นของศาลจะเอื้ออำนวยประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อรัฐชายฝั่งที่กำลังพัฒนา มิให้ต้องถูกกลั่นแกล้งในการต้องต่อสู้คดีโดยไม่จำเป็น

จากความยืดหยุ่นทั้งหมดที่ได้กล่าวมาข้างต้น นามาสู่ข้อสรุปที่ว่าถ้าเราจะพิจารณาประสิทธิภาพของวิธีการระงับข้อพิพาทที่มีลักษณะบังคับ หรือความสามารถในการนำวิธีการระงับข้อพิพาทที่มีลักษณะบังคับไปใช้

ให้เกิดผลในการระงับข้อพิพาทโดยพิจารณาแต่เฉพาะความยืดหยุ่นต่าง ๆ กับ
 คานึงถึง เป้าหมายของวิธีการระงับข้อพิพาทตามอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982
 ที่ส่งเสริมให้มีการระงับข้อพิพาทไม่ว่าจะเป็นวิธีการตามอนุสัญญา ๆ หรือไม่
 ประกอบกันแล้ว มีความเห็นว่าในแง่ของกระบวนการ นับได้ว่าความยืดหยุ่นได้ส่ง
 ผลดีเป็นอย่างดีต่อความสามารถในการนำวิธีการระงับข้อพิพาทที่มีลักษณะบังคับ
 ไปใช้ให้เกิดผล เพราะ ได้วางหลักการต่าง ๆ ที่ทำให้รัฐที่เข้าเป็นภาคีสามารถ
 ยอมรับปฏิบัติได้ โดยไม่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองถูกบังคับหรือทำให้ต้องเสีย
 อำนาจอธิปไตย ซึ่งถือได้ว่าอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ในส่วนของภาค
 15 ได้บรรลุผลสำเร็จในระดับหนึ่ง

การพิจารณาในอีกขั้นตอนหนึ่งคือการพิจารณาว่า
 ข้อจำกัดและข้อยกเว้นให้เลือก มีผลต่อความสามารถในการนำวิธีการระงับข้อพิพาท
 ที่มีลักษณะบังคับไปใช้ให้เกิดผลในการระงับข้อพิพาทอย่างไร และเนื่องจาก
 อนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ยังไม่มีผลใช้บังคับ การศึกษาผลของข้อจำกัด
 และข้อยกเว้นจึงพิจารณาจากสาระขอบข่ายของบทบัญญัติและกลไกการปรับใช้

ในส่วนของข้อจำกัดจากวิธีดำเนินการภาคบังคับ
 ซึ่งมีการวินิจฉัยที่มีผลบังคับ เป็นเรื่องของการวางข้อจำกัดการใช้อำนาจของรัฐ
 ว่าข้อพิพาทในส่วนที่เกี่ยวกับเสรีภาพและสิทธิในการเดินเรือ การบินผ่าน หรือการ
 วางสายเคเบิล และท่อใต้น้ำ หรือในเรื่องการใช้ทะเลอย่างอื่น ๆ โดยชอบด้วย
 กฎหมายระหว่างประเทศตามที่ระบุไว้ในมาตรา 58 ของอนุสัญญา ๆ และข้อพิพาท
 ที่เกิดจากการกล่าวหาว่ารัฐชายฝั่งได้กระทำการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ และมาตรฐาน
 ระหว่างประเทศ ที่ได้ระบุไว้เพื่อการคุ้มครองและการรักษาสิ่งแวดล้อมทางทะเล
 ซึ่งในส่วนของสาระขอบข่ายของบทบัญญัติยังเป็นปัญหาเกี่ยวกับการนำไปใช้อำนาจ
 จะต้องอยู่ภายใต้วิธีดำเนินการภาคบังคับซึ่งมีการวินิจฉัยที่มีผลบังคับ

แต่สำหรับข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการวิจัยวิทยาศาสตร์
 ทางทะเล และข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการประมง นั้น แม้จะมีการกำหนดข้อจำกัด
 อำนาจของรัฐ แต่ก็มีการยกเว้นในข้อจำกัดนั้นเอง ทำให้มีการตัดทอนข้อพิพาท
 ที่จะเสนอเข้าสู่วิธีดำเนินการภาคบังคับซึ่งมีการวินิจฉัยที่มีผลบังคับค่อนข้างมาก

ทั้งในลักษณะของการยกเว้นจากข้อจำกัดโดยเด็ดขาด และการเปิดช่องให้มีการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการประนีประนอมที่มีลักษณะบังคับ และที่สำคัญก็คือข้อพิพาทที่ได้รับการยกเว้นจากข้อจำกัด ซึ่งมีผลเป็นการเว้นจากจากวิธีดำเนินการภาคบังคับซึ่งมีการวินิจฉัยที่มีผลบังคับจะเป็นเรื่องของการใช้สิทธิหรือการใช้ดุลพินิจของรัฐชายฝั่งแทบทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการใช้สิทธิหรือการใช้ดุลพินิจของรัฐชายฝั่งเกี่ยวกับการวิจัยวิทยาศาสตร์ทางทะเลในเขตเศรษฐกิจจำเพาะและไหล่ทวีป การวินิจฉัยของรัฐชายฝั่งที่จะส่งระงับชั่วคราวหรือยุติกิจกรรมวิจัยวิทยาศาสตร์ทางทะเล การใช้อำนาจตามดุลพินิจของรัฐชายฝั่งในด้านการประมงที่เกี่ยวกับการพิจารณากำหนดปริมาณที่พึงอนุญาติให้จับได้ ชีตความสามารถในการประมง การจัดสรรส่วนที่เหลือให้แก่รัฐอื่น เป็นต้น

ถ้าเราจะพิจารณาว่าข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการวิจัยวิทยาศาสตร์ทางทะเลและข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการประมง ในลักษณะใดที่จะมีโอกาสเกิดขึ้นได้มากที่สุด ก็มีความเห็นว่าข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการใช้สิทธิหรือการใช้ดุลพินิจของรัฐชายฝั่งที่อยู่ภายใต้การยกเว้นจากข้อจำกัดดังกล่าวมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้มากที่สุด เมื่อไม่อาจนำวิธีการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีดำเนินการภาคบังคับซึ่งมีการวินิจฉัยที่มีผลบังคับมาใช้เสียแล้ว ความสามารถในการนำวิธีการระงับข้อพิพาทที่มีลักษณะบังคับมาใช้ ก็จะมีผลน้อยลง

สำหรับข้อยกเว้นให้เลือกรั้น ประเด็นเรื่องการกำหนดเขตทางทะเล มีความเป็นไปได้ว่าจะเป็นที่มาของข้อพิพาทที่จะเกิดขึ้นได้มากที่สุด เนื่องจากหลักการเรื่องไหล่ทวีปและเขตเศรษฐกิจจำเพาะได้ทำให้รัฐต่าง ๆ เข้ามาอยู่ใกล้ชิดกันทางทะเลมากกว่าแต่ก่อน พื้นที่ทางทะเลใดที่มีความกว้างต่ำกว่า 400 ไมล์ทะเลตรงข้ามกัน ก็จะต้องเกิดประเด็นการกำหนดเขตทางทะเลขึ้น ซึ่งหลักการแบ่งเขตทางทะเลในทางสารบัญญัติก็ยังคงขาดความแน่ชัด

อนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ได้เปิดช่องให้รัฐภาคีสามารถประกาศยกเว้นข้อพิพาทเกี่ยวกับการกำหนดเขตทางทะเลหรือที่เกี่ยวข้องกับอ่าวประวัติศาสตร์ หรือสิทธิทางประวัติศาสตร์ ได้ แต่ก็ให้

รัฐที่ประกาศยกเว้นจะต้องยอมรับการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการประนีประนอมที่มีลักษณะบังคับ โดยกำหนดเงื่อนไขว่าข้อพิพาทเช่นว่านั้นจะต้องเกิดขึ้นหลังจากที่อนุสัญญานี้มีผลใช้บังคับ และเมื่อภายในช่วงระยะเวลาอันสมควร ฝ่ายต่าง ๆ ไม่ได้บรรลุความตกลงในการเจรจา เงื่อนไขเช่นนี้ก่อให้เกิดปัญหาในการปรับใช้ เนื่องจากกำหนดเวลาที่ถือว่าข้อพิพาทเกิดขึ้นเป็นเรื่องสำคัญและต้องพิจารณาเป็นรายกรณี และการกำหนด "ภายในช่วงระยะเวลาอันสมควร" ก็ขาดความแน่นอน

ส่วนข้อยกเว้นในประการต่อมา ก็คือข้อยกเว้นจากข้อพิพาทเกี่ยวกับกิจกรรมทางทหารและข้อพิพาทเกี่ยวกับกิจกรรมในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการใช้สิทธิอธิปไตยหรือเขตอำนาจ ที่ไม่รวมเขตอำนาจของศาลในเรื่องของการวิจัยวิทยาศาสตร์ทางทะเลและการประมง ซึ่งข้อยกเว้นจากข้อพิพาทเกี่ยวกับกิจกรรมทางทหารเป็นไปเพื่อคุ้มครองความลับทางทหารและเพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติการทางนาวิ และสำหรับการยกเว้นเกี่ยวกับกิจกรรมในการบังคับใช้กฎหมายนั้นมีสาระขบข้ายของบทบัญญัติค่อนข้างซับซ้อน แต่พิจารณาได้ว่าเป็นการยกเว้นข้อพิพาทต่าง ๆ รวมถึงข้อพิพาทเกี่ยวกับการวิจัยวิทยาศาสตร์ทางทะเล และการประมงเท่าที่ไม่อยู่ในเขตอำนาจการพิจารณาของศาลนั่นเอง

ข้อยกเว้นให้เลือกลงในประการสุดท้าย เป็นเรื่องของข้อพิพาทซึ่งคณะมนตรีความมั่นคงของสหประชาชาติกำลังใช้อำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยกฎบัตรสหประชาชาติ ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้เกิดการพิจารณาซ้อนกันในเรื่องเดียวกัน

เมื่อนำผลของข้อจำกัดและข้อยกเว้นให้เลือกที่มีต่อความสามารถในการนำวิธีการระงับข้อพิพาทที่มีลักษณะบังคับมาใช้ให้เกิดผลในการระงับข้อพิพาท มาพิจารณาแล้ว มีความเห็นว่า ข้อยกเว้นที่อยู่ภายใต้ข้อจำกัดและข้อยกเว้นให้เลือกมีส่วนในการเว้นข้อพิพาทที่สำคัญที่มีความเป็นไปได้มากกว่าจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้มากที่สุด ไม่ว่าจะ เป็นข้อพิพาทที่เกี่ยวกับ

การใช้สิทธิหรือการใช้ดุลพินิจของรัฐชายฝั่ง เกี่ยวกับการวิจัยวิทยาศาสตร์ทางทะเล การประมง หรือการยกเว้นข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการกำหนดเขตทางทะเล แม้ว่าข้อพิพาทบางประการพอที่จะสามารถหาวิธีการประนีประนอมที่มีลักษณะบังคับมาใช้ได้ แต่ก็ยังต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขบางประการรวมทั้งอาจถูกยกเว้นไปได้ ดังนั้น ข้อพิพาทที่จะเข้าสู่วิธีการระงับข้อพิพาทที่มีลักษณะบังคับจึงมีลดลง เป็นผลให้การใช้วิธีการที่มีลักษณะบังคับเพื่อการระงับข้อพิพาทไม่ได้ผลเท่าที่ควร

ได้พิจารณาไว้ในตอนต้นแล้วว่าความยืดหยุ่นได้ส่งผลดีต่อประสิทธิภาพของวิธีการที่มีลักษณะบังคับ แต่เมื่อนำข้อยกเว้นที่อยู่ภายใต้ข้อจำกัดและข้อยกเว้นให้เลือกมาพิจารณาประกอบแล้ว จะพบว่าข้อยกเว้นที่อยู่ภายใต้ข้อจำกัดและข้อยกเว้นให้เลือกจะมีผลเป็นการบั่นทอนความมีประสิทธิภาพดังกล่าว เนื่องจากทำให้ข้อพิพาทที่จะเข้าสู่การพิจารณาคดีระหว่างประเทศที่มีลักษณะบังคับถูกจำกัดมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าข้อจำกัดและข้อยกเว้นให้เลือกทำให้ประสิทธิภาพในการบังคับใช้วิธีการระงับข้อพิพาทที่มีลักษณะบังคับในอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ต่ำลง

1.2 การประเมินบทบัญญัติภาค 15 โดยพิจารณาจากคดีระหว่างประเทศที่เกิดขึ้น

จากการพิจารณาที่ผ่านมา ได้มุ่งถึงการประเมินประสิทธิภาพของภาค 15 วิธีการระงับข้อพิพาท โดยพิจารณาวิเคราะห์จากตัวบท (Text Analysis) ในอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 เป็นหลัก ในส่วนนี้จะเป็นการประเมินประสิทธิภาพหรือความสามารถในการนำภาค 15 มาใช้ โดยจะพิจารณาจากคดีระหว่างประเทศที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศหรือศาลอนุญาโตตุลาการว่าแนวปฏิบัติของรัฐเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นเป็นเช่นไร คดีในประเภทใดบ้างที่เข้าสู่การพิจารณา และมีความเป็นไปได้เพียงใดที่บทบัญญัติในภาค 15 ของอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 จะได้รับการนำมาใช้ ซึ่งพิจารณาได้จากตารางดังต่อไปนี้

CASES	ภูมิภาค/ฝ่าย ในข้อพิพาท	วิธีที่ใช้ ระงับ	ประเภทของ ข้อพิพาท	หลักเกณฑ์ ที่ศาลใช้	ผลของ คำพิพากษา
Fisheries Cases 1951	ยุโรป/สหราชอาณาจักรและ ไออร์แลนด์เหนือ กับประเทศ นอร์เว	ศาลยุติ ธรรม ระหว่าง ประเทศ	การกำหนด เขตสงวนพื้นที่ การประมง ที่ รัฐบาลนอร์เว ประกาศสงวน ไว้สำหรับคน ชาติของตน	หลักการลากเส้น ฐานที่เป็นทาง ปฏิบัติของรัฐ ต่าง ๆ	การกำหนด เขตดังกล่าว ไม่ขัดต่อ กฎหมาย ระหว่าง ประเทศ
North Sea Continental Shelf Cases 1969	ยุโรป/สหพันธ์ รัฐเยอรมันกับ ประเทศเดนมาร์ก และสห พันธ์รัฐเยอรมัน กับประเทศ เนเธอร์แลนด์	ศาลยุติ ธรรม ระหว่าง ประเทศ	การกำหนด เขตไหล่ทวีป	ศาลปฏิเสธหลัก equidistance ตามมาตรา 6 แห่งอนุสัญญาฯ ไหล่ทวีป ค.ศ. 1958 และให้ใช้ หลักความยุติ ธรรม	การกำหนด เส้นเขตแดน จะต้องเป็น ไปตามความ ตกลงของ ฝ่ายต่าง ๆ และสอดคล้องกับหลัก ความยุติ ธรรม

CASES	ภูมิภาค/ฝ่าย ในข้อพิพาท	วิธีที่ใช้ ระงับ	ประเภทของ ข้อพิพาท	หลักเกณฑ์ ที่ศาลใช้	ผลของ คำพิพากษา
Fisheries Jurisdiction Case 1974	ยุโรป/ สหราชอาณาจักรกับ ประเทศไอซ์- แลนด์	ศาลยุติ ธรรม ระหว่าง ประเทศ	การกำหนด เขตประมง	การวางหลักการ เรื่องนี้ในการ ประชุมกฎหมาย ทะเลครั้งที่ 1 และ 2 และแนว ปฏิบัติของรัฐ	การขยาย เขตสามารถ กระทำได้ แต่จะให้สห ราชอาณาจักร จักรออกจาก เขตดังกล่าว ไม่ถูกต้อง และทั้งสอง ฝ่ายมีพันธะ ระหว่างกัน ที่จะเจรจา หาทางแก้ไข ปัญหาให้เป็น ธรรม

CASES	ภูมิภาค/ฝ่าย ในข้อพิพาท	วิธีที่ใช้ ระงับ	ประเภทของ ข้อพิพาท	หลักเกณฑ์ ที่ศาลใช้	ผลของ คำพิพากษา
Fisheries Jurisdiction Case 1974	ยุโรป/สหพันธ รัฐเยอรมันกับ ประเทศไอซ์- แลนด์	ศาลยุติ ธรรม ระหว่าง ประเทศ	การกำหนด เขตประมง	การวางหลักการ เรื่องนี้ในการ ประชุมกฎหมาย ทะเลครั้งที่ 1 และ 2 และแนว ปฏิบัติของรัฐ	การขยาย เขตสามารถ กระทำได้ แต่จะให้สห พันธรัฐ เยอรมันออก จากเขตตั้ง กล่าวไม่ถูก ต้องและให้ ทั้งสองฝ่าย เจรจากัน โดยสุจริต เพื่อหาทาง แก้ไขที่เป็น ธรรม
Beagle Channel Arbitra - tion 1978	อเมริกาใต้ / ประเทศอาร์ เจนตินากับ ประเทศชิลี	อนุญาโต ตุลาการ	กรรมสิทธิ์ เหนือเกาะ 3 เกาะและการ แบ่งอาณาเขต เขตอำนาจ ทางทะเล	หลักกฎหมายทั่ว ไป	เกาะทั้ง 3 เกาะเป็น ของประเทศ ชิลี และศาล ได้กำหนด เขตให้

CASES	ภูมิภาค/ฝ่าย ในข้อพิพาท	วิธีที่ใช้ ระงับ	ประเภทของ ข้อพิพาท	หลักเกณฑ์ ที่ศาลใช้	ผลของ คำพิพากษา
Arbitra- tion between the United Kingdom of Great Bri- tain and Northern Ireland and the French Republic on the Delimita- tion of the Conti- nental Shelf 1978	ยุโรป/สหราชอาณาจักรและ ไอร์แลนด์เหนือ กับประเทศ ฝรั่งเศส	อนุญาโต ตุลาการ	การกำหนด เขตไหล่ทวีป	หลักกฎหมาย ทั่วไป	กำหนด เขต โดยลากเส้น จากทิศเหนือ ไปทิศใต้

CASES	ภูมิภาค/ฝ่าย ในข้อพิพาท	วิธีที่ใช้ ระงับ	ประเภทของ ข้อพิพาท	หลักเกณฑ์ ที่ศาลใช้	ผลของ คำพิพากษา
Aegean Sea Continental Shelf Case 1978	ยุโรป/เอเชีย - ประเทศกรีก กับประเทศ ตุรกี	ศาลยุติ ธรรม ระหว่าง ประเทศ	การกำหนด เขตไหล่ทวีป	-	ศาลพิจารณา ว่าไม่มีเขต อาณาจักใน คดีนี้
Case concerning the conti- nental Shelf (Tunisia/ Libyan Arab Jama hiriya) 1982	แอฟริกาเหนือ ประเทศคูเวต กับประเทศ ลิเบีย	ศาลยุติ ธรรม ระหว่าง ประเทศ	การกำหนด เขตไหล่ทวีป	หลักยุติธรรมโดย คำนึงถึงสถาน การณ์ที่เกี่ยวข้อง ทั้งหมด	กำหนดเขต ไหล่ทวีปให้

CASES	ภูมิภาค/ฝ่าย ในข้อพิพาท	วิธีที่ใช้ ระงับ	ประเภทของ ข้อพิพาท	หลักเกณฑ์ ที่ศาลใช้	ผลของ คำพิพากษา
Case concerning Delimitation of the Maritime Boundary in the Gulf of Maine Area 1984	อเมริกาเหนือ สหรัฐอเมริกา กับประเทศ แคนาดา	องค์คณะ ของศาล ยุติธรรม ระหว่าง ประเทศ	การกำหนด เขตไหล่ทวีป และเขต ประมง	equitable criteria	ศาลกำหนด เขตดังกล่าว ให้
Case concerning the continental Shelf (Libyan Arab Jamahiriya/Malta)	แอฟริกาเหนือ ประเทศลิเบีย กับประเทศ มอลตา	ศาลยุติ ธรรม ระหว่าง ประเทศ	การกำหนด เขตไหล่ทวีป	equitable principle	ศาลกำหนด เขตดังกล่าว ให้

CASES	ภูมิภาค/ฝ่าย ในข้อพิพาท	วิธีที่ใช้ ระงับ	ประเภทของ ข้อพิพาท	หลักเกณฑ์ ที่ศาลใช้	ผลของ คำพิพากษา
Arbitra- tion Tribunal for the Delimita- tion of the Maritime Boundary between Guinea and Guinea- Bissau 1985	แอฟริกาตะวันตก/ประเทศกินี กับประเทศกินี- บีเซา	อนุญาโต ตุลาการ	การกำหนด เขตทางทะเล	The Franco- Portuguese Convention of 1886	กำหนดเขต ทางทะเลให้
Court of Arbitra- tion for the Delimi- tation of Maritime Areas	อเมริกาเหนือ ประเทศแคนาดา กับประเทศ ฝรั่งเศส	อนุญาโต ตุลาการ	การกำหนด เขตทางทะเล	equitable principles โดยคำนึงถึง สถานการณ์ที่ เกี่ยวข้องทั้งหมด	ศาลกำหนด เขตทางทะเล ให้

CASES	ภูมิภาค/ฝ่าย ในข้อพิพาท	วิธีที่ใช้ ระงับ	ประเภทของ ข้อพิพาท	หลักเกณฑ์ ที่ศาลใช้	ผลของ คำพิพากษา
<p>between Canada and France :Decision in case concerning Delimita- tion of Maritime Areas (St. Pierre and Miquelon) 1992</p>					

การพิจารณาคดีที่เกิดขึ้นจะขอแบ่งออกเป็น 3 ช่วง เวลาคือก่อนหน้าที่จะมีอนุสัญญากรุงเจนีวา ค.ศ. 1958 ตั้งแต่มีอนุสัญญากรุงเจนีวา ค.ศ. 1958 จนถึงก่อนมีอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 และในช่วงเวลานับแต่มีอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 เป็นต้นมา ซึ่งปรากฏผลการพิจารณาดังนี้

ก่อนหน้าที่จะมีอนุสัญญากรุงเจนีวา ค.ศ. 1958 คดีคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเพียงคดีเดียว คือ Fisheries Case ค.ศ. 1951 เป็นกรณีพิพาทกันระหว่างสหราชอาณาจักรและไอร์แลนด์เหนือกับประเทศนอร์เว เกี่ยวกับการกำหนดเขตสงวนเพื่อเป็นพื้นที่ประมงของรัฐบาลนอร์เว ซึ่งศาลได้พิพากษาว่าการกำหนดเขตประมงของประเทศนอร์เวตามพระราชกฤษฎีกา ฉบับวันที่ 12 กรกฎาคม ค.ศ. 1935 ไม่เป็นการขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ จากคดีนี้พอจะทำให้เกิดข้อสรุปได้ว่าก่อนหน้า ค.ศ. 1958 นั้น ปัญหาเรื่องการกำหนดเขตทางทะเลยังมีไม่มากนัก เนื่องจากประเทศต่าง ๆ ยังคงหวงกันแต่เฉพาะพื้นที่ที่ติดอยู่กับชายฝั่งทะเลของตนหรือในบริเวณที่อยู่ติดกับทะเลอาณาเขต ความขัดแย้งที่จะนำไปสู่ข้อพิพาทจึงเป็นเรื่องของผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากกว่า

แต่ในช่วงเวลาดังแต่มีอนุสัญญากรุงเจนีวา ค.ศ. 1958 จนถึงก่อนมีอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 เมื่อแนวคิดเรื่องการกำหนดเขตไหล่ทวีปก่อตัวขึ้น คดีต่าง ๆ เกี่ยวกับการกำหนดเขตไหล่ทวีปก็เข้าสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น คดีแรกก็คือ North Sea Continental Shelf Cases ค.ศ. 1969 ซึ่งเป็นการพิพาทกันระหว่างสหพันธรัฐเยอรมันกับประเทศเดนมาร์ก และสหพันธรัฐเยอรมันกับประเทศเนเธอร์แลนด์ ในคดีนี้ศาลมิได้กำหนดเส้นแบ่งเขตให้ ต่อมาเป็น Aegean Sea Continental Shelf Case ค.ศ. 1978 ระหว่างประเทศกรีซกับประเทศตุรกี (ซึ่ง เป็นคดีที่เกี่ยวกับการกำหนดเขตทางทะเลที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเพียงคดีเดียวที่มีรัฐในทวีปเอเชียเป็นฝ่ายในคดี)

คดีนี้ศาลได้พิพากษาว่าศาลไม่มีเขตอำนาจในการพิจารณา และมี Case Concerning the Continental Shelf ค.ศ. 1982 ระหว่างประเทศ ดินิเซียและประเทศลิเบีย ซึ่งศาลได้กำหนดเส้นแบ่งเขตให้ ในส่วนของศาล อนุญาตตุลาการก็มีคดีที่สำคัญคือ คดี Arbitration between the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the French Republic on the Delimitation of the Continental Shelf ค.ศ. 1977 ระหว่างสหราชอาณาจักรและไอร์แลนด์เหนือกับประเทศฝรั่งเศส และสำหรับคดีที่ศาลอนุญาตตุลาการเป็นผู้พิจารณาเกี่ยวกับการกำหนดเขตทาง ทะเลที่มีใช้ไหลทวีปก็ได้แก่ Beagle Channel Arbitration ค.ศ. 1978 ระหว่างประเทศอาร์เจนตินากับประเทศชิลี ซึ่งเป็นการพิพาทกันเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ เนื้อเกาะ 3 เกาะ และการให้ศาลอนุญาตตุลาการแบ่งเขตแดนอาณาเขตกับ เขตอำนาจทางทะเล (the territorial and maritime jurisdiction) นอกจากนี้จะมีคดีเกี่ยวกับการกำหนดเขตไหลทวีปแล้ว ในช่วงเวลานี้ก็ยังมีคดีที่เกี่ยวกับการกำหนดเขตประมง เข้าสู่การพิจารณาของ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศอยู่ 2 คดี คือ Fisheries Jurisdiction Case ค.ศ. 1974 ระหว่างสหราชอาณาจักรกับประเทศไอซ์แลนด์ และระหว่าง สหพันธรัฐเยอรมันกับประเทศไอซ์แลนด์ มีมูลกรณีจากการที่ประเทศไอซ์แลนด์ ประกาศขยายสิทธิการประมงเพียงฝ่ายเดียวเพิ่มเติมจากที่เคยกำหนด

จากคดีต่าง ๆ ข้างต้น ทำให้เกิดข้อพิจารณาว่า แม้ว่า อนุสัญญากรุงเจนีวา ค.ศ. 1958 จะมีพิธีสารทางเลือกเพื่อการลงนาม เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทในลักษณะบังคับ (Optional Protocol of Signature Concerning the Compulsory Settlement of Disputes) ซึ่งได้กำหนด แนวทางการระงับข้อพิพาทให้สิ้นสุดที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ หรือในเรื่อง ของการประมง อนุสัญญาว่าด้วยการประมงและการอนุรักษ์ทรัพยากรมีชีวิตใน ทะเลหลวง ค.ศ. 1958 จะต้องมีบทบัญญัติเฉพาะเพื่อการระงับข้อพิพาทไว้แล้ว ก็ตาม แต่ข้อพิพาทที่เกิดขึ้นก็ไม่มีคดีใดที่อ้างพิธีสารทางเลือกหรืออนุสัญญาว่าด้วย

การประมงฯ มาเป็นแนวทางในการระงับข้อพิพาทหรือเป็นพื้นฐานในการนำคดีเข้าสู่การพิจารณาของศาล ทำให้เกิดข้อคิดว่าบทบัญญัติเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาท แม้จะวางหลักการเอาไว้อย่างไรก็อาจไม่ได้รับการนำมาใช้หากรัฐภาคีไม่ประสงค์เช่นนั้น

นับแต่มีอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 คดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศและศาลอนุญาโตตุลาการก็ยังเป็นเรื่องของการกำหนดเขตทางทะเล ตัวอย่างในเรื่องนี้คือ Case Concerning Delimitation of the Maritime Boundary in the Gulf of Maine Area ค.ศ. 1984 ระหว่างสหรัฐอเมริกาและประเทศแคนาดา ซึ่งมีลักษณะพิเศษคือเป็นการใช้ Chamber ของศาลเพื่อการพิจารณา และเป็นการกำหนดเขตแดนทั้งที่เป็นเขตไหล่ทวีปและเขตประมง (fishery zone) ในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ยังมี Case Concerning the Continental Shelf ค.ศ. 1985 ระหว่างประเทศลิเบียกับประเทศมอลตา ซึ่งเป็นเรื่องของการกำหนดเขตไหล่ทวีป และคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลอนุญาโตตุลาการก็คือ Arbitration Tribunal for the Delimitation of the Maritime Boundary between Guinea and Guinea-Bissau ค.ศ. 1985 และ Court of Arbitration for the Delimitation of Maritime Areas between Canada and France : Decision in case Concerning Delimitation of Maritime Areas ค.ศ. 1992 (St. Pierre and Miquelon) ซึ่งในคดีทั้ง 4 คดีนี้ ศาลได้ตัดสินและเป็นผู้กำหนดเส้นแบ่งเขตให้ทั้งหมด จากคดีที่ได้กล่าวถึงมาทั้งหมด ทำให้ได้ข้อสรุปว่าคดีส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการกำหนดเขตทางทะเล ซึ่งถ้าเราจะย้อนกลับมาพิจารณาตัวบทที่เกี่ยวข้องในภาค 15 ของอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 จะพบว่าข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตทางทะเลทั้งหมดจะอยู่ภายใต้ข้อยกเว้นให้เลือกตามมาตรา 298 วรรคหนึ่ง (เอ) (1) ซึ่งรัฐภาคีสามารถประกาศข้อยกเว้นที่ไม่ยอมรับวิธีดำเนินการวิธีหนึ่งวิธีใดหรือหลายวิธีที่บัญญัติไว้ในตอน 2 (วิธีดำเนินการภาคบังคับซึ่งมีการวินิจฉัยที่มีผลบังคับ) สำหรับข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการ

กำหนดเขตทางทะเล แต่รัฐที่ประกาศทางเลือกเช่นนี้จะต้องยอมรับให้มีการระงับข้อพิพาทด้วยการประนีประนอมตามภาคผนวก 5 ตอน 2 (การประนีประนอมที่มีลักษณะบังคับ) ปัญหาที่จะเกิดขึ้นก็คือบทบัญญัติในมาตรา 298 วรรคหนึ่ง (เอ) (1) จะเกิดผลในการใช้บังคับหรือไม่

เมื่อพิจารณาจากคดีระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นก็มีความเห็นว่าการบัญญัติไว้เช่นนี้จะไม่เกิดผลในทางปฏิบัติ เพราะถ้ารัฐประกาศยกเว้นข้อพิพาทเกี่ยวกับการกำหนดเขตทางทะเล ผลที่เกิดขึ้นก็คือ ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดเขตทางทะเล รัฐก็จะต้องใช้การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการประนีประนอมที่มีลักษณะบังคับ ซึ่งได้กล่าวไว้แต่ต้นแล้วว่าผลของคำวินิจฉัย รายงานข้อสรุป หรือข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการประนีประนอมไม่มีผลผูกพันฝ่ายต่าง ๆ ในข้อพิพาท ผลก็คือถ้าฝ่ายต่าง ๆ ในข้อพิพาทไม่ยอมรับ ปัญหาหรือข้อพิพาทเกี่ยวกับการกำหนดเขตทางทะเลนั้นก็ยังไม่ยุติ

ถ้าเราจะหาคำตอบถึงความจำเป็นที่จะต้องนำคดีที่เกี่ยวกับการกำหนดเขตทางทะเลให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศหรือศาลอนุญาโตตุลาการเป็นผู้พิจารณากำหนดเขตเพื่อหาข้อยุติ ก็จะได้คำตอบประการหนึ่งว่าเหตุที่ฝ่ายต่าง ๆ ต้องนำคดีเข้าสู่การพิจารณาของศาล ก็เพราะไม่อาจจะตกลงกันได้ด้วยวิธีการอื่นแล้ว จึงต้องมาขอให้ศาลกำหนดเขตแดนให้ ส่วนปัญหาความจำเป็นในการต้องกำหนดเขตแดนทางทะเล แทนที่จะปล่อยให้เป็นเรื่องที่ค้างอยู่ต่อไป ก็จะพบคำตอบที่ชัดเจนในคดี Arbitration Tribunal for the Delimitation of the Maritime Boundary between Guinea and Guinea-Bissau ค.ศ. 1985 ซึ่งเหตุที่ทั้งสองประเทศต้องนำคดีเข้าสู่ศาลอนุญาโตตุลาการก็เพราะในพื้นที่ที่เกิดความขัดแย้งกันได้มีการสำรวจพบปิโตรเลียมที่คุ้มค่านในเชิงพาณิชย์ และได้ทำการเจรจาแล้วแต่ไม่บรรลุผล

ดังนั้น การยกเว้นให้ข้อพิพาทเกี่ยวกับการกำหนดเขตทางทะเลให้ตกอยู่ภายใต้ข้อยกเว้นให้เลือก ถ้าจะพิจารณาในแง่ของการทำให้บทบัญญัติในมาตรานี้เป็นที่ยอมรับได้ ก็ต้องถือว่าเป็นเทคนิคในการยกเว้น แต่ถ้า

จะพิจารณากันจากความเป็นจริงของคดีที่เกิดขึ้น ก็มีความเห็นว่าในทางปฏิบัติรัฐต่าง ๆ จะประกาศข้อยกเว้นให้เล็กน้อยมากนัก เพราะจะเป็นการทำให้ปัญหาการกำหนดเขตทางทะเลของตนต้องกลายเป็นข้อพิพาทที่ยังไม่ระงับ ทำให้ต้องเสียสิทธิในการแสวงประโยชน์จากทะเลในส่วนที่พิพาทกันนั้น ไป

นอกจากนี้ จากคดีต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้น เราอาจนำมาศึกษาวิเคราะห์เพื่อประกอบการพิจารณาว่าประเทศในภูมิภาคส่วนใดที่มีแนวโน้มจะยอมรับการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีดำเนินการภาคบังคับซึ่งมีการวินิจฉัยที่มีผลบังคับ ซึ่งผลที่ได้รับก็คือประเทศในแถบทวีปยุโรป ทวีปอเมริกาเหนือ และประเทศในแถบทวีปแอฟริกาตอนเหนือ มีแนวโน้มที่จะยอมรับการตัดสินโดย "สถาบันศาล" มากกว่าในภูมิภาคอื่น ๆ

ถ้าเราจะมาพิจารณาเหตุผลว่าเพราะเหตุใดคนในทวีปเอเชียซึ่งอยู่ในซีกโลกด้านตะวันออก คุณจะไม่ว้าวางใจใน "สถาบันศาล" นัก ไม่ว่าจะ เป็นศาลภายในหรือศาลระหว่างประเทศก็ตาม ก็จะได้รับคำตอบว่าเป็นเหตุผลในด้านจิตวิทยาที่คนในซีกโลกด้านตะวันออก มีลักษณะของการประนีประนอม และจะพยายามหลีกเลี่ยงข้อพิพาทให้มากที่สุด เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นก็มักจะใช้วิธีการทางการทูตเป็นหลักในการระงับข้อพิพาท ดังนั้น เราจึงจะพบว่าคดีที่พิพาทกันในภูมิภาคนี้ และมีการนำเข้าสู่การพิจารณาคดีของศาลระหว่างประเทศมีไม่มากนัก แม้ว่าความขัดแย้งจนกลายเป็นข้อพิพาทจะมีอยู่ในพื้นที่หลายแห่งก็ตาม

การนำคดีต่าง ๆ ที่เคยเกิดขึ้นมาพิจารณาประกอบกับอนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 ทำให้คาดหมายเหตุการณ์ในอนาคตได้ว่า ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการกำหนดเขตทางทะเล จะยังคงเป็นปัญหาหลักที่จะเกิดขึ้นต่อไป ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากบทบัญญัติในเรื่องของวิธีการกำหนดเขตเองที่ยังไม่มีความแน่นอน ปัญหาจากการเกิดหลักเขตเศรษฐกิจจำเพาะ ขึ้นใหม่ ซึ่งจะทำให้การกำหนดเขตทางทะเลมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น และปัญหาการแย่งชิงกันในการแสวงประโยชน์ทางทะเล

นอกจากนี้ การใช้ forum สำหรับวิธิตำเนินการภาค บังคับซึ่งมีการวินิจฉัยที่มีผลบังคับเพื่อการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการกำหนดเขตทาง ทะเลก็ยังเป็นเรื่องจำเป็น เพราะจากคดีที่ผ่านมา ๆ มา ฝ่ายต่าง ๆ ในข้อพิพาทยัง มีความจำเป็นที่จะต้องนำคดีเข้าสู่การพิจารณา เนื่องจากไม่มีช่องทางอื่นที่จะตกลง กันได้ และจากการปฏิบัติหน้าที่ของศาลไม่ว่าจะเป็นศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ หรือศาลอนุญาโตตุลาการก็สามารถแก้ไขปัญหาคือด้วยการลากเส้นกำหนดเขตให้ ความที่ฝ่ายต่าง ๆ ในข้อพิพาทร้องขอ จึงคาดหมายเหตุการณ์ในอนาคตได้ว่าศาล กฎหมายทะเลระหว่างประเทศที่จะ ได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาพิพากษาคดีที่ เกี่ยวกับกฎหมายทะเลโดยเฉพาะ จะเป็น forum หนึ่งที่จะมีการเสนอข้อพิพาท เกี่ยวกับการกำหนดเขตทางทะเลให้พิจารณา

สำหรับกรณีพิพาทในเรื่องอื่น ๆ นั้น มีความเห็นว่า แม้ว่าข้อพิพาทในเรื่องนั้น ๆ อนุสัญญากฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 จะได้วาง ข้อจำกัดหรือข้อยกเว้นให้เลือกไว้ แต่การใช้วิธิตำเนินการภาคบังคับซึ่งมีการ วินิจฉัยที่มีผลบังคับก็ยังเป็นเรื่องจำเป็น เมื่อฝ่ายต่าง ๆ ในข้อพิพาทยังจะต้องหา ทางระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น เมื่อไม่สามารถแสวงหาการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการ อื่นได้